

De leraar die mijn leven veranderde

2016 THOMAS RAP
AMSTERDAM

VOORWOORD

Eén ding

Het is de stiekeme droom van iedere leraar. Dat je een verschil maakt. Dat je op een beslissend moment in het leven van een leerling iets wezenlijks kunt betekenen.

We hebben allemaal *Dead Poets Society* gezien. *Dangerous Minds* met Michelle Pfeiffer. Toen ik les ging geven op een ROC, zaten die beelden in mijn achterhoofd. Ik kon mijn geluk niet op toen ik een klas vol straatratten kreeg. Ze waren brutaal en grof, maar ik meende dat ze vooral aandacht nodig hadden. Persoonlijke complimentjes. Humor. Iedereen was naar tegen hen geweest, en ik zou lief zijn.

Het meest had ik dat met Chealsy. Ze had altijd mot met haar ouders, die haar dan nachtenlang buitensloten. Op school lag ze onder vuur omdat ze zich onverzorgd kleepte. Bovendien kwam ze niet opdagen op haar afspraken voor bijles en leek ze het schoolgebouw slechts binnen te lopen als ze naar de belendende Albert Heijn moest. De grenzen rekte ze steeds verder op en ik bleef haar verdedigen op vergaderingen, al zei een senior collega al na een

week: 'Geef het op Johan, dit heeft geen zin.'

Een maand of zes, een zogenaamd overleden opa en een gefingeerde zwangerschap later kwam ik zelf ook tot die conclusie. Ondertussen was de klas vol zwervkatten totaal onhandelbaar geworden. 'Je bent te lief, Johan,' zei mijn leidinggevende, die intervenieerde na een escalatie met een rondvliegende stoel. 'Ze vinden je heel aardig maar ze hebben geen respect voor je.'

Je kunt ook te graag een verschil willen maken.

Vaak zit een verschil in iets heel kleins, in slechts één opmerking of zin. Zelf had ik een theaterdocente die zei: 'Als je niet blij bent met je leven, verander dan één ding. Je kunt nooit alles veranderen. Dus verander gewoon één ding en kijk wat er gebeurt.' Ik geloof niet in levenslessen, maar deze werkt echt. Op de momenten dat mijn leven muurvast zit en ik niet weet hoe ik alles nog leuk kan krijgen, verander ik gewoon één ding en dan komt de hele zooi weer in beweging.

Toen ik die docente onlangs tegenkwam, vertelde ik haar dat ik zoveel aan haar wijze les had gehad en dat ik die op mijn beurt weer doorgeef aan mijn leerlingen. 'Heb ik dat gezegd?' zei ze verbaasd. 'Wat mooi. Die ga ik onthouden!'

Want uiteindelijk weet je niet wat indruk maakt.

Gelukkig maar.

Lesgeven is water gooien naar lege flessen. In het donker. Hoeveel water in de flessen terechtkomt, zie je niet. Je hoort het wel voortdurend op de grond kletteren. En overal is het zeiknat.

Chealsy heb ik nooit meer gezien sinds ik haar zelf heb uitgeschreven van school. De andere meiden uit haar klas kom ik nog wel tegen in de gang. ‘Meneer!’ riep laatst de ergste van het stel. ‘Waarom hebben we jou niet meer? Ah, please, wilt u ons weer lesgeven? Dan zal ik u nooit meer uitschelden!’

En dat ontroert me dan toch.

Johan Goossens

THOMAS VERBOGT

Jij wilt helemaal niets weten

Van de meeste leraren leer je iets van hun specialisme. Ik heb bijvoorbeeld niet geleerd het beter te zeggen dan zo, terwijl dat toch moet kunnen, ik bedoel dat je gewoon zegt wat je onder leren verstaat. Maar goed, een beetje wiskunde, een beetje Latijn, een beetje geschiedenis. Soms wil je van dat beetje iets meer maken, dan zijn het inspirerende, dus goede leraren geweest. Denk ik nog aan ze, aan mijn goede leraren? Af en toe. Meestal aan hun eigenaardigheden, zelden aan hoe ze met de lesstof omgingen. Het kan ook zijn dat je daar als leerling niet al te gevoelig voor was. Wat ze wilden dat je leerde, leerde je vooral omdat het moest, niet omdat je dacht dat het verdieping aan je leven gaf of zoiets.

Ik heb het nu over mijn gymnasiumjaren op het Canisiuscollege in Nijmegen. Daarna ging ik naar de universiteit in dezelfde stad. Het waren de jaren zeventig. Ik heb er niets geleerd, op die universiteit, helemaal niets, ja, misschien dat ik met veel mensen niets te maken wilde hebben, want je bent na je gymnasium toch anders met mensen bezig dan daarvoor.

Ik denk wel eens aan de leraar aan wie ik een grote hekel had. Hij gaf Engels. Over het gymnasium deed ik zeven jaar en al die zeven jaren kreeg ik van hem Engels. Ik heb twee dingen van hem geleerd, want woorden en zo, die leerde ik zelf. Net zoals ik gedachten kon ontwikkelen die me in staat stelden een tekst samen te vatten, of vragen over een tekst te beantwoorden. Misschien bedoel ik met leren dat iemand je iets gééft waarvan je nog geen weet had.

Hij leerde me geïnteresseerd te zijn in Evelyn Waugh, want hij verplichtte ons in de derde klas de verhalenbundel *A Handful of Dust* te lezen. Nog nooit had ik van Evelyn Waugh gehoord. Het luchtte me op dat hij met zoiets kwam, want ik vond hem vooral bot en explosief, een bollige man met een grote, achterdochtige vleeskop en borende ogen, altijd in een donkerbruin pak waarvan je het meteen warm kreeg. Hij haatte ons, niet alleen onze klas, maar leerlingen in het algemeen. Misschien haatte hij alles en iedereen wel, behalve zichzelf. Misschien kon ik dat later begrijpen, maar toen niet.

In de eerste klas van het gymnasium was ik twaalf, nog nooit had ik iemand meegemaakt die haat uitstraalde. Misschien was het goed geweest als er al zo iemand mijn weg had gekruist ('daar word je groot van!'), maar het was nu eenmaal niet gebeurd.

Behalve dat hij het boek van Evelyn Waugh in mijn leven bracht, leerde hij me nog iets, maar misschien begon dat toen hij voor het eerst het klaslokaal binnenkwam. Het was september 1965, het begin van de maand, de zomer was nog lang niet voorbij, wat goed paste bij de nieuwe fase in mijn leven waarnaar ik lang had uitgezien.

Het is het begin van de middag. We hebben pas een paar lessen gehad, twee uur achter elkaar Latijn, een uur Nederlands en een uur gymnastiek. Tussen de middag ben ik naar huis geweest, want dat is in de buurt van de school. Mijn moeder is vrolijk als altijd, maar behandelt me toch iets anders, alsof er voor haar ook een andere periode is begonnen. Het is net alsof haar glimlach ouder is. Op de radio wordt 'Sophietje' van Johnny Lion gedraaid, een lied dat hoort bij een zomer die niet ophoudt. Ik laat mijn moeder de agenda zien die we die ochtend gekregen hebben, een muiskrijg-agenda met de naam van de school erop. 'Er mogen geen plaatjes in,' zeg ik. Mijn moeder zegt dat dat heel verstandig is, maar ook ongezeilig.

Ik ben maar even thuis, wil liever niet te lang weg van de school waar ik die dag voor het eerst als leerling ben. Ik verheug me op de eerste les Engels, immers de taal van de muziek waarnaar ik graag luister. 'Roadrunner' van The Pretty Things draai ik veel die zomer.

In de klas heb ik een vriend, een jongen die ik van de lagere school ken. De rest is vreemd voor me. Het is de derde keer in mijn leven, na de kleuterschool, na de lagere school, dat ik in zo'n groot onbekend gezelschap terechtkom, maar nu voel ik dat ik iets moet betekenen zonder te weten wat, ik moet iets vóórstellen.

Ik zit achter in de klas. De leraar Latijn heeft me daar geplaatst. 'U bent lang.' Dat zei hij. Het was de eerste keer dat ik met 'u' werd aangesproken. Het klonk niet aangenaam. Die plek bevalt me, want er zit niemand achter me. Met mijn hoofd kan ik tegen de muur leunen.

Zo zit ik als de leraar Engels binnenkomt. Ik moet het

anders zeggen: iemand komt mijn leven binnen gespuugd. Dat is nog niet gebeurd. Ik voel dat dit een moment is dat ik scherp moet meemaken. Mijn klasgenoten hebben hem uiteraard ook opgemerkt, op zo'n eerste schooldag is iedereen nieuwsgierig, maar er gebeurt niets met wat ze zien, geloof ik. Ze gaan door met rommelen in hun tassen of bestuderen voor de tachtigste keer het lesrooster. Ik zie de leraar Engels, hij ziet mij, onze blikken blijven even in elkaar hangen, de zijne uit zijn leven, de mijne uit het mijne, die afstand is onoverbrugbaar. Die staat ook voor meer dan alleen dat ene moment, hij vertegenwoordigt donkere energie in de werkelijkheid waarvan ik me onmiddellijk distantieer. Een paar dingen gebeuren voor het eerst die dag, dit ook: er is een orde, een manier van leven waartegen ik me verzet en altijd zal blijven verzetten. Ik blijf hem aankijken en tegelijkertijd kijk ik ook naar buiten, naar de stad om de school heen, de zon boven de stad, de stilte in de hoge hemel, de rivier, de vogels die over het water scheren.

Hij loopt naar me toe, in één onontkoombare beweging, legt zijn koude hand in mijn nek en trekt mijn hoofd weg van de muur. Dan kijkt hij me weer aan, nu vanuit de positie waarvoor hij wordt betaald en die ik moet accepteren, of ik wil of niet.

Ik knik, uiteraard niet om zo duidelijk te maken dat ik snap wat hij zojuist deed, maar omdat ik weet dat ik hem haat, dat ik nooit geweten heb dat dat me zo snel zou kunnen overkomen (dat gebeurt er: het overkómt me) en dat ik waarschijnlijk ook wist dat het een keer moest gebeuren in mijn kalme, rimpelloze leven, en ook dat het niet lang duurt, misschien een paar seconden, wat maar goed is ook,

want als je iemand blijft haten, wordt dat levensgevaarlijk, niet voor het leven van de ander, maar voor je eigen leven.

Hij heeft het ook gezien, die haat. En hij laat met een raadselachtig glimlachje merken dat het hem niets kan schelen, want er zijn zoveel leerlingen van wie hij dat kent. Hij heeft die haat nodig om zijn eigen haat te voeden. Zijn haat is anders dan de onze, fundamentele, zeker.

Hier stoppen voorlopig mijn herinneringen aan deze leerkracht. Ja, dat leerde ik ook die eerste dag: dat ik iemand kan uitzetten, in mijn hoofd. Pas na een paar weken wist ik zeker dat het werkte en ik dacht triomfantelijk: hier heb ik mijn hele leven iets aan! Mijn vader zei dat je geboren werd met een karakter, dat dat werd gevormd door je opvoeding en de omgeving waarin je leefde, maar dat je er ook zelf aan moest werken en dat was een kwestie van het ontwikkelen van een paar essentiële sociale vaardigheden en het nemen van existentiële beslissingen. Die woorden gebruikte hij niet toen ik in de eerste zat, maar pas later.

Ik deed mijn huiswerk voor die leraar Engels, haalde een redelijk cijfer voor de schriftelijke overhoringen die bijna altijd onverwacht kwamen, op de proefwerken bereidde ik me goed voor. Ik hoorde hem snauwen en tieren, iedere les ademde ik de minachting in die hij voor ons voelde, maar het was alsof ik erbuiten stond.

Op school werd er vaak met guur onzag over hem geklaagd. Een beul, werd hij genoemd, de grootste schoft die er op school rondliep, maar ik zei dat hij me niets interesseerde. Sommige klasgenoten vonden me arrogant. Dat soort arrogantie moest dan maar. Ik was er zelfs vaag trots op.

Er is nog maar één herinnering en dat was toen ik wat ik

de eerste weken van mijn gymnasiumjaren van hem leerde, vervolmaakte. Zo noemde ik het voor mezelf: dit moest er nog gebeuren. Misschien was het geen spectaculaire gebeurtenis, nee, dat was het niet, het was in feite alleen maar een gebaar; maar ik ben nog steeds dankbaar dat hij me de gelegenheid bood. Sommige gebaren, hoe miniem ook, kunnen bepalen hoe je leven verloopt. Je zwaait naar iemand, nonchalant, en dan volgt er een ontmoeting. Of: je schudt van nee, spontaan misschien, ondoordacht misschien, en daardoor krijgt je leven een ander uitzicht, even, maar lang genoeg om dat uitzicht voor altijd te onthouden.

Weer was het september, maar nu vier jaar later. Weer ging de zomer maar door. Hier en daar kwamen er wat herfstkleuren in de katholieke hemel boven Nijmegen, maar het bleef warm, drukkend warm. De energie van de zomer was van goud dat soms oogverblindend glansde.

Het is dinsdag, het laatste lesuur. De leraar Engels komt binnen. Hij pakt het boek waaruit we woorden en uitdrukkingen hebben moeten leren, wijst een klasgenoot aan en noemt een woord. De klasgenoot moet de betekenis opdreunen – gymnasiaal onderwijs in de tweede helft van de jaren zestig.

De ramen in het lokaal zijn dicht, ik weet niet waarom, het is alsof de hitte er nukkig tegenaan duwt. Een klasgenoot die op de voorste rij zit, loopt naar de hendel waarmee je een smal bovenraam open kunt trekken en die rukt hij naar beneden.

De leraar Engels stopt zijn overhoring en kijkt de jongen aan, nogal lang. Dan vraagt hij: ‘Wat deed je daar?’

‘Ik zette het raam daar open.’ Hij wijst naar dat raam.

‘Heb je mij dat gevraagd?’ Het is aan de leraar te zien dat hij zijn best moet doen niet te schreeuwen.

De jongen schudt zijn hoofd.

‘Dan zet ik een K achter je naam en ga jij je nu melden bij de conrector.’

Een K achter je naam was vreselijk, het is de K van Klacht. Ik weet het niet zeker, maar geloof dat je met drie K’s voor een tijdje geschorst werd.

De jongen, bleek, onthutst, pakt zijn tas en verlaat met bevende stappen het lokaal.

De leraar gaat door met zijn overhoring.

Ik steek mijn vinger op, want ik heb besloten dat ik wil weten waarom hij een K achter zijn naam heeft gekregen. Ik vind dat ik dit moet vragen. Ik ben geen held, maar dit moet. De leraar ziet mijn vinger en negeert die. Na nog een paar woorden komt hij bij mij terecht. Ik heb mijn vinger nog steeds opgestoken.

‘Cauliflower,’ zegt hij.

‘Bloemkool,’ zeg ik. ‘Maar ik wil weten...’

‘Jij wilt helemaal niets weten.’ Hij zegt dit zonder me aan te kijken, wijst priemend naar de jongen schuin achter me en opent zijn mond voor een nieuw woord.

Ik sta op, pak het stapeltje boeken dat naast me op de bank ligt en loop naar de deur. Op weg daarheen veeg ik in één beweging de tafel van de leraar leeg. Daar lag niet veel op, een tas, een klapper, een rode balpen en twee boeken, maar toch, het moest daar weg.

Op de gang, de doodstille, glimmende gang, loop ik niet naar de conrector, maar naar buiten, naar de zomer die zich maar niet wil overgeven aan de herfst. Onderweg naar huis

vind ik het niet moedig wat ik gedaan heb, ik vind het niet eens een dáád, het was alleen maar iets wat moest plaatsvinden, deze manier van doen was mijn aanwezigheid in de gebeurtenis die ik afsloot door weg te gaan, iets wat logisch was, ja, dat vind ik het woord dat hier van toepassing is: logisch.

Ik herinner me verder niets meer van deze leraar, niets, bijvoorbeeld ook niet dat ik mondeling eindexamen bij hem deed, wat waarschijnlijk wel is gebeurd. Het merkwaardige is dat ik me zelfs niet herinner wat de sancties waren die werden genomen na mijn wangedrag. Er moeten maatregelen zijn getroffen, geen idee welke. Ik heb nog vier jaar les van hem gehad.

Nadat de eindexamenresultaten bekend waren gemaakt, was er een feestelijke bijeenkomst van ouders, leraren en de geslaagde leerlingen. Ik zocht de leraar Engels om hem te bedanken, maar ik zag hem niet, terwijl ik later hoorde dat hij er wel degelijk was geweest.

Pas later kwam ik hem weer tegen, in mijn studententijd, het moet rond 1975 zijn geweest. Ik liep naar het hoge gebouw waarin het instituut Nederlands gehuisvest was. En ineens zag ik hem lopen, aan het hoofd van een lange stoet studenten. Hij had een zwarte fluwelen knickerboc-ker aan, een kledingstuk waarin ik hem op het gymnasium nooit had gezien. Hij zag mij ook, hij lachte onhandig en knikte me toe. Ik lachte en knikte ook. Aan een meisje aan het einde van de stoet die hij voorging als de rattenvanger van Hamelen, vroeg ik wat hij daar deed.

‘O, dat is onze docent onderwijspedagogiek.’

JAN SIEBELINK

De Drie Poorten

‘Voorwaar, ik zeg u, zonder geloof zult u worden geworpen in een poel van vuur.’ Marks vader, in zichzelf gekeerd, de handen naast het Boek, beëindigde de schriftlezing, terwijl de ijzige wind buiten bevroren sneeuw opjoeg over het pad dat naar de kwekerij voerde. Daarna zuchtte hij. Ja, zo was het. Zonder geloof geen uitkomst.

Evers was een kleine tuinder. Hij kweekte varens in vele variëteiten, een arbeidsintensieve cultuur, met hoge stookkosten en weinig inkomsten. Hij klaagde nooit. Hij had ook berust toen hij kort na de geboorte van zijn zoon zijn vrouw door meningitis verloor.

Hij reikte het Boek aan zijn zoon tegenover hem, die het op de schap naast de telefoon zette. Mark was bijna zeventien en leerling van de Rijkskweekschool voor onderwijzers in de naburige stad.

Na het gebed zei zijn vader: ‘Er wordt strenge vorst verwacht. Ik ben er niet gerust op.’ Hij doelde op de zwakke, poreuze verwarmingsbuizen in de broeikassen.

Op de kwekerij, achter het woonhuis, daalden ze vanuit de werkplaats in de hoofdkas de steile ladder naar de stookkelder af. Mark deed een vuurvaste handschoen aan en opende het luik van de ketel. Het vuur lag zacht te gloeien. Marks vader trok met een lange haak sintels uit de vuurgloed. Ze waren samengeklonterd en vaak meer dan een meter lang. Mark schepte cokes en bruinkool in de oven. Ongelovigen moesten voor altijd branden, zonder ooit te verteren. Ze zouden eeuwig snakken naar een druppel water. Mark hoefde zich daar geen zorgen over te maken. Hij was geboren in een gezin met een gelovige vader, als een substituuat van God. Er zou hun, ook in een hiernamaals, niets overkomen.

Na een halfuur waren ze weer thuis. Marks vader ging aan zijn bureau zitten en was weldra verdiept in een preek van Calvijn, uitgesproken in Genève. Mark, op zijn kamer boven, werkte aan een scriptie.

Na de lagere school had hij graag naar het gymnasium gewild. Zijn cijfers waren meer dan voldoende om te slagen voor het toelatingsexamen. Voor de middelbare school was geen geld. Voor niet-vermogende ouders had de gemeente geld beschikbaar, maar Marks vader vond het zijn eer te na om daarvoor bij de gemeente aan te kloppen. Bovendien zou je volledige opening van zaken moeten geven over inkomsten en uitgaven. Daar had een ander niets mee te maken. Zo was Mark op de ulo terechtgekomen, waar geen schoolgeld betaald hoefde te worden en de leerboeken goedkoper waren. ‘De ulo,’ had zijn vader gezegd, ‘is voor ons soort mensen mooi genoeg.’

Elke opstandigheid was Mark vreemd, maar hij verveelde zich op de ulo. Alle vrije tijd bracht hij op de kwekerij door. Na vier jaar slaagde hij ternauwernood voor het eind-examen en gaf zijn vader te kennen dat hij later het bedrijf wilde overnemen. Een droom natuurlijk voor elke vader met een eigen zaak. Die droom had Marks vader ook gehad. Maar het was nu eenmaal zo dat het de kleine zaken steeds moeilijker gemaakt werd het hoofd boven water te houden. Het was beter dat zijn zoon probeerde later een vaste baan te krijgen met een gegarandeerd inkomen. Het was nooit bij Mark opgekomen om het onderwijs in te gaan. Binnen een week had hij zich laten inschrijven op de Rijksskweekschool in de stad.

De eerste les, op 3 september 1959, zou hij nooit vergeten. Mark fietste over de sombere Van Verschuerstraat, reed onder een gewelfde bakstenen poort het Van Verschuerplein op en kwam in een stil hofje met lage huizen zonder voor-tuin. Twee andere poorten gaven toegang tot deze binnen-plaats, die zo terzijde van de wereld lag. Zelfs het verkeer op de singels naar de Rijnbrug, er vlak achter, was nog minder dan een gerucht. Tegenover de middelste poort, aan een van de korte zijden, lag de school, een laag gebouw met een houten toren die op een duiventil leek. Een stoep van drie treden, met aan weerszijden een muurtje, leidde naar de hoofdingang.

Het eerste uur had hij Nederlands van meneer Moesker. Zijn lokaal bleek niet in de eigenlijke school te liggen, maar in een later aangebouwde vleugel met noodlokalen. Die lokalen waren nodig geweest in een tijd van grote bloei, maar allang in onbruik. Het vak van onderwijzer was niet erg po-

pulair. Op het mededelingenbord naast het muurfonteintje in de centrale hal hing een plattegrond van de school waarop het lokaal van meneer Moesker was aangegeven. Een zijgang tegenover het fonteintje maakte aan het eind een haakse bocht. Waar een aquarium groen licht op de tegels wierp en in een glazen kast opgezette vogels stonden bevond zich een deur die toegang gaf tot de serie noodlokalen. Van het rumoer in de school hoorde je hier niets. In de ongebruikte lokalen had men alle meubilair weggehaald. In sommige was de kabel waaraan het schoolbord hing gebroken. Meneer Moesker wachtte de nieuwe klas bij de deur op en gebaarde dat ieder maar een plaats moest zoeken. Alles aan meneer Moesker was vaal, behalve een spierwit overhemd. Een punt van de boord was omhooggeknikt en prikte in zijn kaak. Om de harde punt te ontwijken hief hij zijn kin op en had op die manier iets van een heerser. Het kwam kennelijk niet in meneer Moesker op de scherpe punt weer op zijn plaats te duwen. Misschien ging hij even berustend door het leven als Marks vader.

Mark had zich ook verbaasd over de inrichting van het lokaal. Op de ulo was hij gewend aan lokalen met planten in de vensterbank, wandplaten, vitrinekasten vol schriften en leerboeken. In dit lokaal was slechts het hoognodige. Banken, een bord en op een laag kastje naast het bord een stapel grijze boeken, dik onder het stof. De schemer in het lokaal die zonnige septemberdag werd veroorzaakt door dik matglas tot halverwege de hoge ramen en woekerend struikgewas buiten.

Meneer Moesker stond achter zijn tafel, zijn handen op een zwarte, platte tas. 'Tja...' bracht hij uit, '...er zal iets ge-

daan moeten worden... Eventueel kunnen we iets lezen uit Bundel v.' Hij maakte een vaag gebaar naar de stapel achter zich.

Daarna telde hij het aantal leerlingen. De klas telde er veertien. Meneer Moesker telde toen de boeken op het kastje. Hij had precies veertien exemplaren. Hij keek verwonderd.

Hij stapte het podium af en begon ze uit te delen. Daarna bladerde hij lange tijd in de bundel en mompelde soms een naam: Lode Zielens, Johan Daisne, Arthur van Schendel.

'Hmm, misschien is dit wel aardig...' Hij gaf bladzijde 501 op. Een modern gedicht van Ellen Warmond. 'Etmaal'. 'Lees het maar voor jezelf.'

's Avonds
het lichaam losmaken
uit een kluwen langdradige daden

en slapen

's morgens de draad weer opnemen (gister is mist)
langzaam en eindeloos
beginnen te kruipen
door het oog van de volgende naald

Meneer Moesker las zelf ook stil mee. Mark zag aan het gezicht van de leraar dat hij het gedicht mooi vond.

'Wie zou hier iets over willen zeggen?' Niemand reageerde. Mark had willen opmerken dat het gedicht hem deed denken aan het leven van zijn vader, maar hij was bang

voor zijn eigen stemgeluid. De leraar zei dat het gedicht te plaatsen viel in een Hollands existentialisme, dat... eh... het hem wel beviel.

‘Tja...’ Hij keek de klas verontschuldigend aan. Het leek wel of hij spijt had de leerlingen met dit gedicht te hebben lastiggevalen. Meneer Moesker liep de klas in om de boeken weer op te halen.

Hij stond op de rand van het podium. Bundel v lag weer op het kastje naast het bord. Met zijn middelvinger wreef hij iets uit zijn oog. Licht onthutst mompelde hij: ‘Het uur zal nog wel niet voorbij zijn.’ De klas was doodstil. Niemand had ooit zo’n leraar meegemaakt. De leerlingen kwamen allen van ulo’s uit de omgeving. Docenten op uloscholen waren streng, afstandelijk en zelfverzekerd en wisten van minuut tot minuut hoe de les zou verlopen.

Zijn blik ging naar de zwarte tas op tafel en zijn gezicht klaarde op. Meneer Moesker vertelde dat hij gisteravond een boek had gelezen... Eh, ja, hij had het meegebracht en toonde de klas *Rood paleis* van Bordewijk. Met een zeker enthousiasme sprak hij over de inhoud van dit boek. Nog voor de bel ging vroeg hij, het boek schutterig in beide handen: ‘Is er iemand die belangstelling heeft?’

Mark Evers liet zich die kans niet voorbijgaan. ‘Ik, meneer.’ Hij stak zijn vinger omhoog, bang dat de leraar hem niet gehoord had. Meneer Moesker kwam het hem persoonlijk overhandigen.

Zo kwam hij in de loop van de tijd ook in bezit van *Het boek Ik* van Bert Schierbeek en *Willem Mertens’ levensspiegel* van Van Oudshoorn.